

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΩΝ

ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ,
ΔΕΚΈΜΒΡΙΟΣ 2014

Η πράξη «Περιβαλλοντική Διαχείριση-Σύγχρονα Εργαλεία», του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους.

Κοινωνικές Αντιδράσεις

Προκειμένου να
αντιμετωπίσω/διαχειριστώ
ένα **ζήτημα** πρέπει να το
κατανοώ

Οπότε:

- Πως διαμορφώνονται (πλαίσιο)
- Πώς αντιμετωπίζονται (τεχνικές)

Το Πλαίσιο: Πολιτική & Διακυβέρνηση

πώς οι αντιδράσεις συσχετίζονται με
το ευρύτερο πλαίσιο της πολιτικής
και της διακυβέρνησης

η (δημόσια) **πολιτική** όσο και η
διακυβέρνηση συνιστούν το
πλαίσιο μέσα στο οποίο τα
προβλήματα διαμορφώνονται, οι
αποφάσεις λαμβάνονται, οι
απαιτήσεις συναθροίζονται και
μετουσιώνονται σε πράξη

Πολιτική

«πολιτική ή πολιτικό σύστημα είναι ένα οποιοδήποτε **αμετάβλητο** σύνολο ανθρώπινων **σχέσεων** που συνεπάγονται σε μια σημαντική έκταση **έλεγχο, επιρροή, εξουσία ή επιβολή**»

- **Αμετάβλητο:** σύνολο κανόνων και θεσμών, αναπαράγονται στο πλαίσιο προκαθορισμένων διαδικασιών και οριοθετούνται μέσω ενιαίων κανόνων
- **Σχέσεων :** διάδραση ατόμων και ομάδων
- **έλεγχο, επιρροή, εξουσία ή επιβολή = πολιτική εξουσία =** «κάθε δυνατότητα εντός μιας κοινωνικής σχέσης να επιβάλλεις τη θέλησή σου, ακόμα και ενάντια σε αντιδράσεις {...}»

Πολιτική & Απόφαση

Είναι μια απόφαση πολιτική;

σύνολο αποφάσεων με στόχο την επίτευξη ενός δεδομένου στόχου, την αντιμετώπιση ενός συγκεκριμένου προβλήματος, την ανάπτυξη μιας ειδικότερης δραστηριότητας

- Όμως:

«ευρύτερη της απόφασης καθώς εξορισμού κάθε πολιτική περιλαμβάνει ένα σύνολο αποφάσεων»

η απουσία μιας απόφασης δεν σημαίνει απουσία πολιτικής, αντίθετα η μη απόφαση δύναται να είναι συνειδητή πολιτική

Δημόσια Πολιτική

«σύνολο των νομοθετικών και ρυθμιστικών κειμένων που αφορούν σε έναν τομέα»

«καθετί που η κυβέρνηση αποφασίζει να πράξει ή να μην πράξει»

«ένα πρόγραμμα κυβερνητικής δράσης σε έναν τομέα της κοινωνίας ή σε ένα γεωγραφικό χώρο: υγεία, ασφάλεια, εργασία, μετανάστες»

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ – ΠΛΑΙΣΙΟ – ΤΟΜΕΑ/ΧΩΡΟ

Χαρακτηριστικά Δημόσιας Πολιτικής

i) κανονιστικό
πλαίσιο

ii) δημόσια
εξουσία

iii) αντιφάσεις

Τα Στάδια της Πολιτικής Διαδικασίας

ΑΦΕΤΗΡΙΑ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τα Στάδια της Πολιτικής Διαδικασίας

Αφετηρία: το πρώτο στάδιο της πολιτικής διαδικασίας, το σημείο όπου αποφασίζεται ότι πρέπει να ληφθεί κάποια απόφαση, ότι πρέπει να εφαρμοστεί κάποια πολιτική.

Διαμόρφωση: εξετάζονται οι εναλλακτικές λύσεις και αναπτύσσονται ολοκληρωμένες προτάσεις (πολιτικές)

Εφαρμογή: η πολιτική εφαρμόζεται στην πράξη

Αξιολόγηση: εκτιμώνται τα αποτελέσματα και ο βαθμός επιτυχίας της πολιτικής

Απολογισμός : (ή ανατροφοδότηση): αποφασίζεται αν μια πολιτική θα συνεχιστεί, θα διακοπεί ή θα τροποποιηθεί

Διαμόρφωση και Εφαρμογή

Γιατί εδώ διατυπώνονται
/ εκφράζονται /
διαχειρίζονται οι
αντιφάσεις

Αντιφάσεις =
Αντιδράσεις

Διαμόρφωση μιας Πολιτικής

- δυο κυρίαρχα μοντέλα: το ορθολογικό (rational) και το μοντέλο της βαθμιαίας προσέγγισης και εφαρμογής (incremental)
- Η βασική διαφορά μεταξύ τους : **τρόπο** διαμόρφωσης μιας πολιτικής

Ορθολογικό μοντέλο: πώς θα επιτευχθούν οι στόχοι μιας πολιτικής (αντιστοίχιση των μέσων με τους σκοπούς)

- ξεκάθαροι στόχοι
- ενστερνισμός επικρατουσών αξιών
- εξέταση εναλλακτικών
- ανάλυση κόστους-οφέλους

Βαθμιαία προσέγγιση και εφαρμογή: εκλαμβάνει τη διαμορφούμενη πολιτική ως απόρροια των συμβιβασμών στους οποίους καταλήγουν οι διάφοροι δρώντες

- «βλέποντας και κάνοντας»
- εξελίσσεται διαρκώς και προσαρμόζεται στις αλλαγές

Με άλλα λόγια, το μεν άπτεται της ιδανικής πολιτικής (το δέον) ενώ το δε αναζητά την πολιτική που μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη (το είναι)

Εναλλακτικά: «μοντέλο του κάδου απορριμμάτων» οι αρμόδιοι για την χάραξη πολιτικών (και οι αποφάσεις τους) αναμειγνύονται τυχαία στο πλαίσιο ενός οργανισμού (όπως τα σκουπίδια στον κάδο απορριμμάτων). Το εν λόγω μοντέλο απαντά στη συχνά αποσπασματική και ρευστή φύση των πολιτικών αποφάσεων που συστήνουν τις δημόσιες πολιτικές.

Εφαρμογή μιας πολιτικής

Η εφαρμογή της πολιτικής γίνεται με ποικίλους τρόπους που εντάσσονται στα πλαίσια δυο ευρύτερων κατηγοριών

“Top down”
(από την κορυφή
στη βάση)

- θεωρεί ότι καθήκον της εφαρμογής της πολιτικής είναι εξασφαλίσει (μέσω της επιβολής, του ελέγχου και της άσκησης πολιτικής εξουσίας) ότι η εφαρμογή των πολιτικών θα επιφέρει το αποτέλεσμα και θα επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί

“Bottom up”
(από τη βάση στην
κορυφή)

- υποστηρίζει ότι ο ρόλος των επιφορτισμένων με την πρακτική εφαρμογή της πολιτικής είναι να ανταποκρίνεται στις τοπικές και μεταβαλλόμενες συνθήκες

Θεμελιώδης υπόθεση της “Bottom up” προσέγγισης είναι ότι μια πολιτική επιφέρει αποτελέσματα αλλά και παράγωγα τα οποία επηρεάζουν την κοινωνία και τους εντός αυτής δρώντες. Στα πλαίσια αυτής της προσέγγισης τονίζεται ο ρόλος και σημασία του πλήθους των ετερόκλητων δρώντων που εμπλέκονται σε μια διαδικασία διαμόρφωσης αλλά και εφαρμογής μιας πολιτικής και που καλούνται εμπλεκόμενοι φορείς (Stakeholders)

Οι Εμπλεκόμενοι Φορείς (Stakeholders)

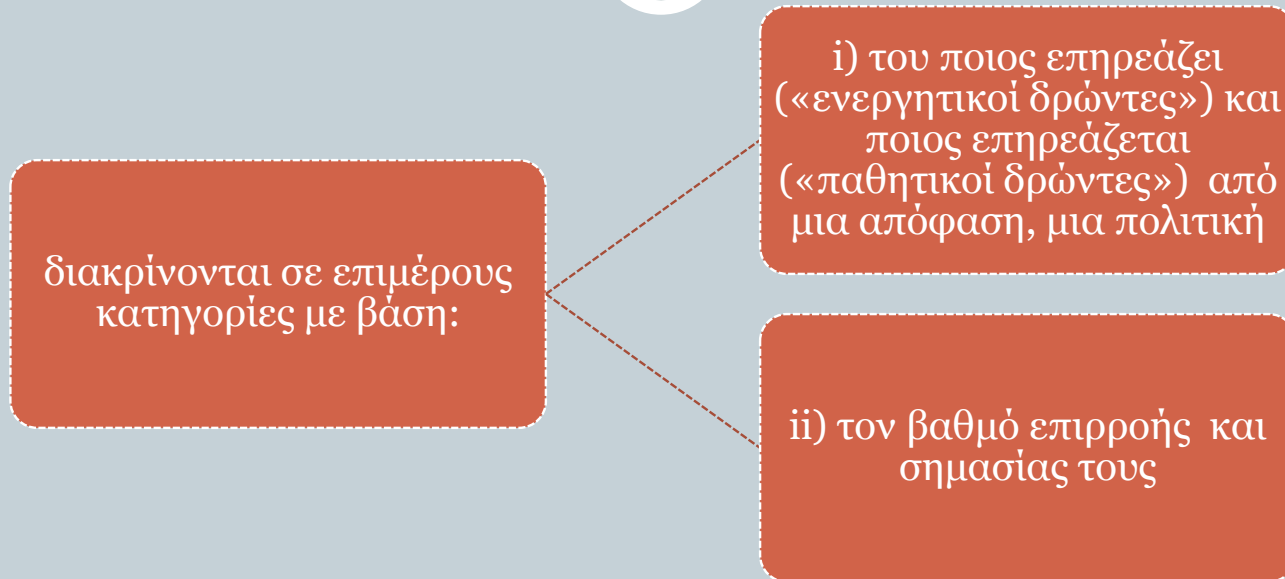
«μια ομάδα ατόμων οργανωμένη ή μη, που μοιράζονται το ίδιο συμφέρον (stake)»

Σε κάθε πολιτική ανακύπτουν επιμέρους εμπλεκόμενα μέρη που μπορεί να σχετίζονται με κριτήρια i)γεωγραφικά (τοπικές απαιτήσεις), ii)αντικειμένου (παιδεία, υγεία, περιβάλλον), iii)οικονομικά (επιχειρήσεις, καταναλωτές)

ΟΛΟΙ οι δρώντες που επηρεάζουν ή/και επηρεάζονται στα πλαίσια της συγκεκριμένης δράσης/πολιτικής

Ενδεικτικά, εμπλεκόμενα μέρη μπορεί να είναι τα πολιτικά κόμματα, οι επιστήμονες/ειδικοί, τα ΜΜΕ, οι νομικοί/δικαστικοί, οι ΟΤΑ, ομάδες πολιτών, διεθνείς οργανισμοί, οι ΜΚΟ

Διάκριση των Stakeholders

Η διάκριση και η κατηγοριοποίηση των δρώντων διευκολύνει στην ανάλυση και στην εκτίμηση του ρόλου τους κατά τα στάδια της πολιτικής διαδικασίας

- Διαφορετική είναι η κατηγοριοποίηση των δρώντων στη βάση του ρόλου τους μέσα στο πολιτικοδιοικητικό σύστημα → οργανωμένες ομάδες με χαρακτήρα θεσμικό που λόγω της θέσης τους στο πολιτικοδιοικητικό σύστημα έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν επιρροή σε όλα τα στάδια της πολιτικής διαδικασίας (δημόσιοι υπάλληλοι, δικαστικοί, στρατιωτικοί)

Εμπλεκόμενοι Φορείς VS Ομάδες Πίεσης

Οι ομάδες πίεσης είναι ομάδες οργανωμένες με σκοπό την υπεράσπιση των ιδιαίτερων συμφερόντων τους μέσω άσκησης πίεσης στην εξουσία

οι εμπλεκόμενοι φορείς ορίζονται ως «μια ομάδα ατόμων οργανωμένη ή μη, που μοιράζονται τι ίδιο συμφέρον (stake)», χωρίς απαραίτητα να ασκούν πίεση στην εξουσία. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς είναι όχι εξορισμού αλλά εν δυνάμει ομάδες πίεσης

εύρος δράσης των εμπλεκόμενων μερών: το είδος αλλά και η δομή του πολιτικοδιοικητικού συστήματος είναι καθοριστικής σημασίας → τρόπους με τους οποίους μπορούν να εμπλέκονται και την έκταση στην οποία μπορούν να συμμετάσχουν

“top down” (κλειστό, δυσπρόσιτο και αποθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή εμπλεκόμενων μερών) ή “bottom up (ανοικτό, προσβάσιμο ευέλικτο επιτρέποντας αλλά και αποζητώντας την ενεργή συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών)

Διακυβέρνηση - Ορισμός

όρος που αφορά κυρίως στην διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής και επίλυσης προβλημάτων, ενώ αναφέρεται σε χαρακτηριστικά που σχετίζονται με το σύστημα εθνικής διοίκησης

«η έννοια της διακυβέρνησης υποδηλώνει τη χρήση της πολιτικής εξουσίας και την άσκηση ελέγχου σε μια κοινωνία σε σχέση με τη διαχείριση των πόρων της για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη»

«συνιστά τους θεσμούς, τις διαδικασίες και τις συμβάσεις στα πλαίσια μιας κοινωνίας, οι οποίοι καθορίζουν πώς η εξουσία ασκείται, πώς σημαντικές αποφάσεις που επηρεάζουν την κοινωνία λαμβάνονται και πώς τα διάφορα συμφέροντα συνδιαλλάσσονται στο πλαίσιο αυτών των αποφάσεων»

«τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η εξουσία στη διαχείριση των οικονομικών και κοινωνικών πόρων μιας χώρας»

«άπτεται στην άσκηση οικονομικής πολιτικής και διοικητικής εξουσίας για τη διαχείριση των υποθέσεων μιας χώρας σε όλα τα επίπεδα. Εμπεριέχει μηχανισμούς, διαδικασίες θεσμούς μέσω των οποίων πολίτες και ομάδες εκφράζουν τα δικαιώματά τους, διαβουλεύονται τις διαφορές τους και εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους»

Διακυβέρνηση

- Περιλαμβάνει: Κράτος, Κοινωνία των Πολιτών (κοινωνικοί και οικονομικοί δρώντες), θεσμούς, μη θεσμοθετημένες ομάδες, ΜΜΕ
- Εστιάζει: στο καθεστώς που δημιουργείται μέσω των κυρίαρχων, επίσημων και μη, κανόνων για την οργάνωση της δημόσιας σφαίρας
- Σηματοδοτεί: κάποιες **αλλαγές ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίζεται το κράτος, και η άσκηση εξουσίας**
- Συνυφασμένη: “ελάχιστο κράτος” (minimum state), επιταγές δημόσιας διαχείρισης (public management), διοργανωτικοί δεσμοί και δίκτυα (networks), διαφοροποιημένου ρόλου του πολίτη και των οργανώσεων επεμβατικού, **θεσμοθετημένου**

Αρχές & Καλή Διακυβέρνηση

«νομιμότητας και συμμετοχή»
(legitimacy and voice)

- σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θεσμών, εμπιστοσύνη, συναίνεση, προσβασιμότητα

«κατεύθυνση» (direction)

- στρατηγικό όραμα βιώσιμης ανάπτυξης που προσμετρά ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές πολυπλοκότητες

«αποδοτικότητα»
(performance)

- συντονισμό, αποτελεσματικότητα, προσαρμοστικότητα, παρακολούθηση, αξιολόγηση

«Υπευθυνότητα-Λογοδοσία»
(Accountability)

- διαφάνεια, ξεκάθαρους ρόλους και αρμοδιότητες, σαφήνεια, ύπαρξη θεσμών λογοδοσίας

«Ισότητα- Αμεροληψία-
Δικαιοσύνη» (Fairness)

- υπακοή στο νόμο, στη πρόσβαση στη δικαιοσύνη αλλά και στις συμμετοχικές διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικών

Η ύπαρξη των παραπάνω αρχών και ο βαθμός ύπαρξης των κριτηρίων που τις συνθέτουν ορίζουν την «Καλή Διακυβέρνηση»

Τέλος, το είδος της διακυβέρνησης που τελικά υιοθετείται είναι και πρέπει να είναι συμβατό τα ιστορικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας, τα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα, το θεσμικό πλαίσιο και τη πολιτική κουλτούρα

Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση

Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση: είναι το σύνολο των στοιχείων της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που πλαισιώνουν τον τρόπο που διαμορφώνονται και εφαρμόζονται οι πολιτικές για το περιβάλλον

«ποιος θα μας πάει πού και πώς»

Η εισαγωγή της έννοιας της διακυβέρνησης στην πολιτική για το περιβάλλον απορρέει πρώτον από το ότι η λογική της διαχέεται σε όλο το φάσμα των πολιτικών ενός κράτους αλλά και κυρίως από τη διαπίστωση ότι δεν μπορεί υπάρχει ένας, αποκλειστικός φορέας ή οργανισμός που να έχει τα μέσα να διαχειριστεί τη πολυπλοκότητα σύνθετων κοινωνικο-οικολογικών συστημάτων

Θεσμικό Πλαίσιο Συμμετοχής των Πολιτών

- Άρθρο 24 του Συντάγματος. Με την πρώτη πρόταση της παρ. 1 το αναθεωρημένο Σύνταγμα (2001) προβλέπει ότι «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός». Με τον τρόπο αυτό τεκμαίρεται ταυτόχρονα το ατομικό αλλά και το κοινωνικό «δικαίωμα στο περιβάλλον».
- Agenda 21 «οι χώρες πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών στις συζητήσεις για τις περιβαλλοντικές πολιτικές και αξιολογήσεις»
- Οδηγία 90/313: « τα περιβαλλοντικά θέματα αντιμετωπίζονται καλύτερα με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων πολιτών στο αντίστοιχο επίπεδο»
- Σύμβαση Άαρχους της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE) που κυρώθηκε με το νόμο 3422/12.12.2005 (ΦΕΚ Α' 303/13.12.2005) και εξασφαλίζει την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα
- Οδηγία 85/337 όπως τροποποιήθηκε με την 97/11: «κάθε αίτηση άδειας και κάθε πληροφορία που συλλέγεται να διατίθενται στο κοινό σε εύλογο χρονικό διάστημα προκειμένου το κοινό να έχει την ευκαιρία να διατυπώσει γνώμη πριν από τη χορήγηση της άδειας»

Η Συμμετοχή των Πολιτών

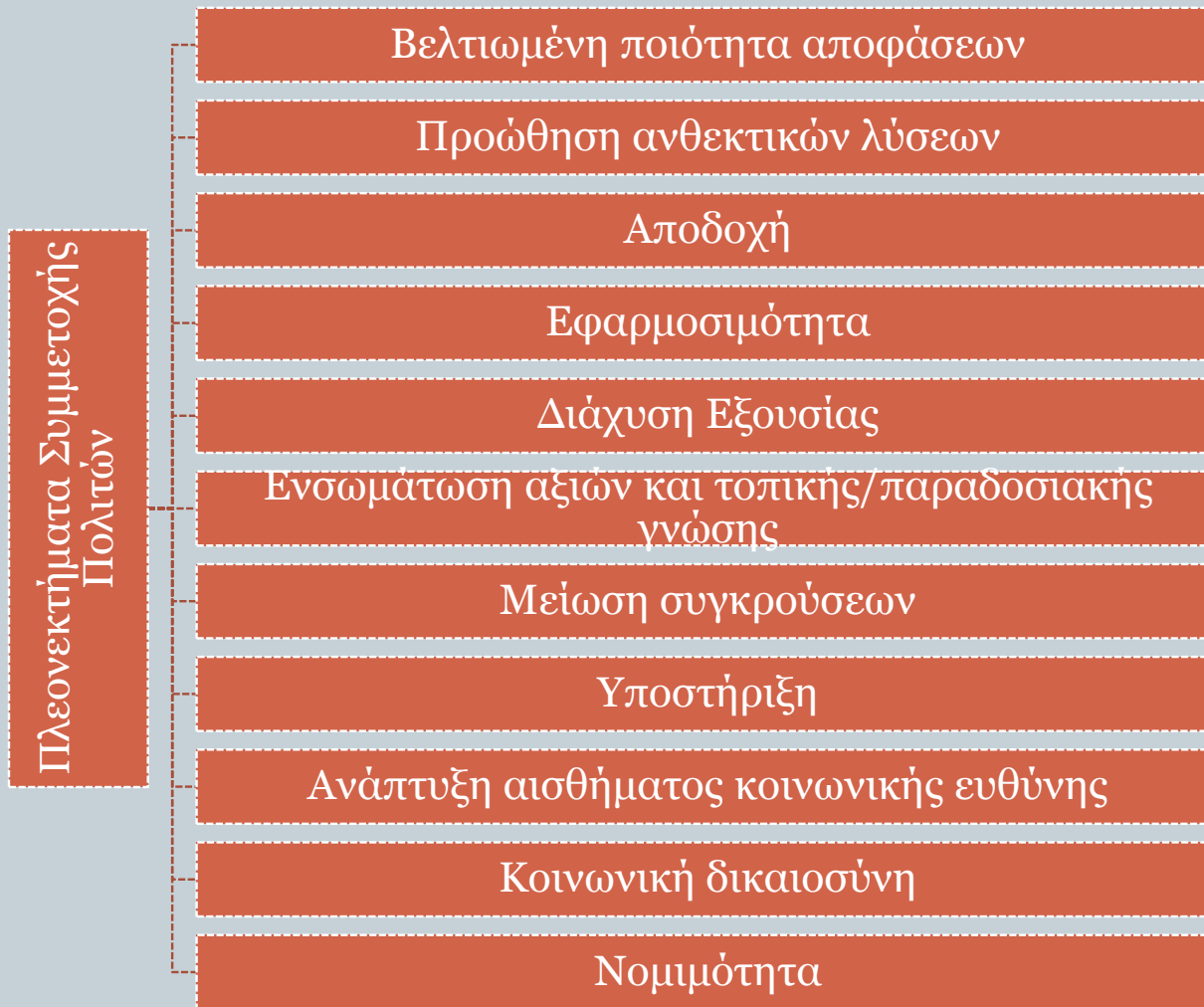

«Συμμετοχή» :

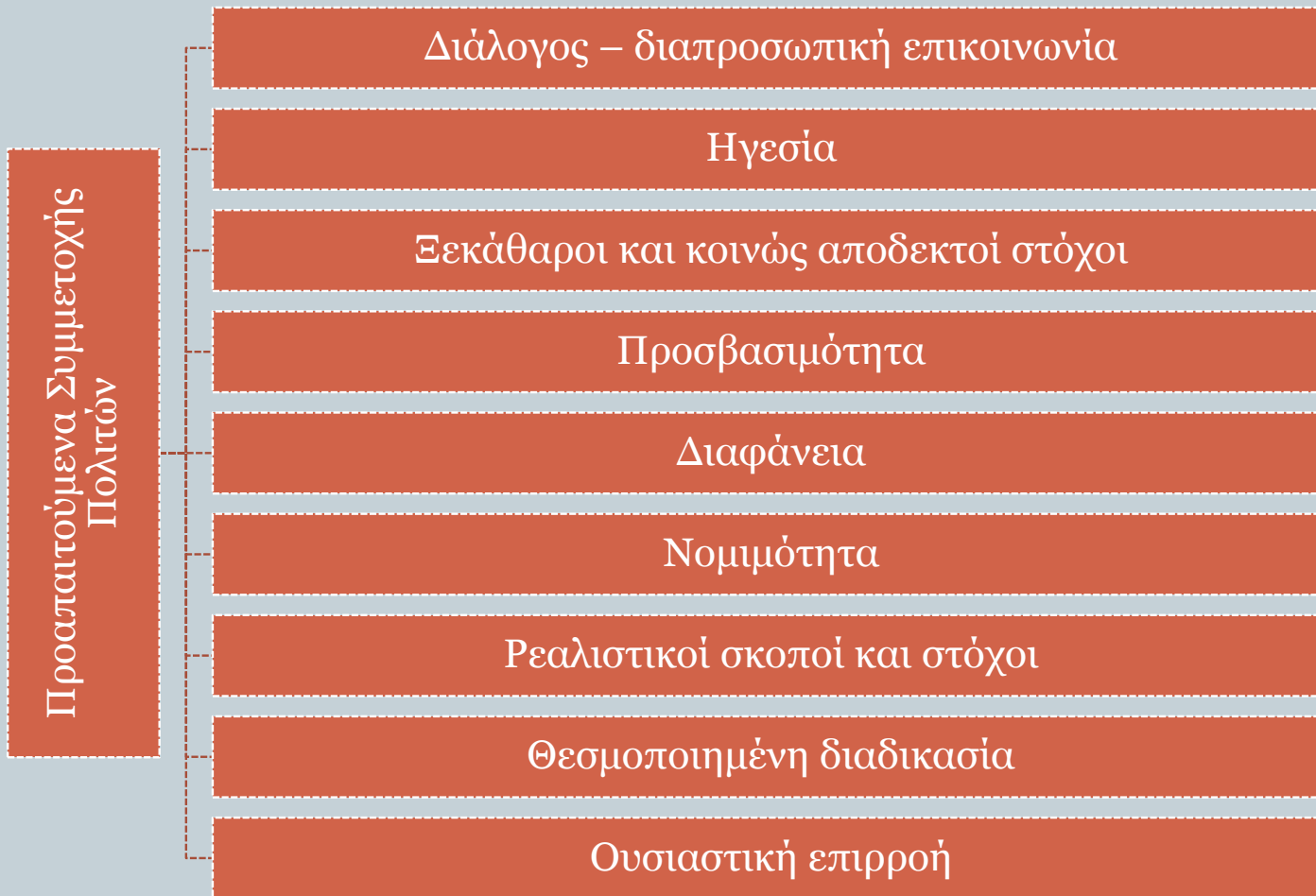
i) εμπλοκή, δρώντων που βρίσκονται έξω από τον επίσημο κυβερνητικό μηχανισμό στη διαδικασία λήψης αποφάσεων

ii) οποιαδήποτε παρέμβαση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων από τη Διοίκηση (δικαστικές υποθέσεις, επιστολές διαμαρτυρίας, κινητοποιήσεις οργανωμένων ομάδων, άμεση δράση πολιτών)

Πλεονεκτήματα Συμμετοχής

Προαπαιτούμενα Συμμετοχής

Μειονεκτήματα Συμμετοχής

χρονοβόρα και αντι-οικονομική διαδικασία

αντί-επαγγελματική και αναποτελεσματική

«πολλές φωνές»: μπορεί να μετατραπούν σε χαοτικές συγκεντρώσεις, και ανούσιες συναντήσεις

οδηγώντας σε αδιέξοδα, μηνύσεις ακόμα και απάθεια